

Regionalt serviceprogram Blekinge 2014–2020

Dokumentnamn: Regionalt serviceprogram för Blekinge		Revision: 01
Dokumenttyp: Utvecklingsprogram	Dokumentnummer:	
Detta dokument gäller för: Verksamhetsstöd / Regional utveckling, kultur och bildning	Funktionsområde: Regional utveckling	
Dokumentansvarig: Hanna Nilsson		

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
2	Bakgrund	4
3	Analys.....	5
3.1	Geografiska förutsättningar och befolkning.....	5
3.2	Näringsliv	6
3.3	Dagligvarubutiker på landsbygden	7
3.4	Dagligvaruservice i Blekinge län	7
3.5	Kommunernas dagligvaruförsörjning.....	8
3.5.1	Karlskrona kommun	8
3.5.2	Ronneby kommun.....	8
3.5.3	Karlshamns kommun.....	9
3.5.4	Sölvesborgs kommun.....	9
3.5.5	Olofströms kommun	9
3.6	Bensinstationer på landsbygden.....	9
3.7	Infrastruktur.....	10
3.8	Grundläggande betaltjänster.....	11
4	Den regionala processen.....	11
5	Koppling till övriga program för regional tillväxt.....	12
6	Partnerskap.....	12
7	Kommunalt deltagande.....	13
8	Hållbar utveckling.....	13
9	Övergripande mål.....	14
10	Prioriterade områden.....	14
10.1	Attraktiva dagligvarubutiker/drivmedelsstationer	14
10.2	Kompetensutveckling.....	14
10.3	Samordnade servicelösningar	14
10.4	Kommunalt engagemang.....	15
11	Finansiering.....	15
12	Uppföljning och utvärdering.....	16

1 Inledning

Regeringen fattade den 2 maj 2013 beslut om att samtliga länen ska ta fram regionala serviceprogram. För att stödja och stimulera arbetet med kommersiell och offentlig service i Sveriges gles- och landsbygder ska varje län ha ett regionalt serviceprogram. Det är tillgången till kommersiell service som ska vara utgångspunkten för programmets insatser. Till detta hör att stärka aktörer som tillhandahåller dagligvaror och drivmedel på orter med strategisk betydelse för regionen. För att stärka dagligvarubutiken och drivmedelstationer med strategisk betydelse bör samordning ske med andra typer av service.

Regeringen har fattat beslut om att ge Tillväxtverket i uppdrag att utarbeta riktlinjer för länens framtagande av serviceprogrammen. Programmen ska genomföras 2014–2018, programperioden förlängdes av Tillväxtverket genom ett nationellt beslut för samtliga regioner. Ny programperiod är 2014–2020.

Tillväxtverket skriver i sina riktlinjer ”De regionala serviceprogrammen är viktiga verktyg för samordning av insatser och aktörer i arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell och offentlig service. Detta för att skapa förutsättningar för att vistas, verka och växa i gles- och landsbygder. De regionala serviceprogrammen ska utarbetas med hänsyn till och med tillvaratagande av erfarenheter och kunskap från tidigare programperiod 2010–2013. Programmen ska bygga på en analys av behovet i länen och ska utformas så att kontinuerlig uppföljning och utvärdering kan utföras under perioden. Programmen ska utformas för att i möjligaste mån samverka med övriga program för regional tillväxt”.

I Blekinge har Länsstyrelsen ansvarat för framtagande och samordning av genomförandet av det regionala serviceprogrammet, men från och med januari 2019 har Region Blekinge övertagit detta ansvar. Det regionala serviceprogrammet lämnades till Näringsdepartementet i mars 2014 för att sedan påbörja genomförandet från den 1 april samma år.

2 Bakgrund

Arbetet med att främja tillgängligheten till service i gles- och landsbygder syftar till att motverka den utglesning av servicen som pågått under många år. Motiven för att värna tillgängligheten har dels ett konsumentperspektiv och dels ett tillväxtperspektiv. Tillgängligheten till service, såväl kommersiell som offentlig, är en förutsättning för att utveckla landsbygden som resurs.

I det regionala serviceprogrammet ska regionala och lokala aktörer samverka för att gemensamt skapa en god tillgång till service i gles- och landsbygder. För att skapa en attraktiv miljö att bo och driva företag i, är insatser som bidrar till en god servicenivå betydelsefulla. De utmaningar som gles- och landsbygder står inför idag ökar behoven av att samordna servicefrågorna med frågor om till exempel bredband, infrastruktur, näringslivsutveckling, besöksnäring och boende. Arbetet i programform skapar förutsättningar för en ökad helhetssyn och samverkan mellan olika aktörer och insatser.

Programarbetet ska stärka dagligvarubutiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse för varu- och drivmedelsförsörjningen. Målet är att uppnå en god tillgång till service för medborgare och näringsliv.

Arbetet är en fortsättning på det tidigare programmet med ”Regionalt serviceprogram för Blekinge län 2009 – 2013”. Det nya programmet ska utarbetas med hänsyn till och med tillvaratagande av erfarenheter och kunskap från det tidigare programmet. Här kan konstateras att kombinationen av programarbete, partnerskap och ekonomiskt stöd visat sig vara ett bra arbetssätt.

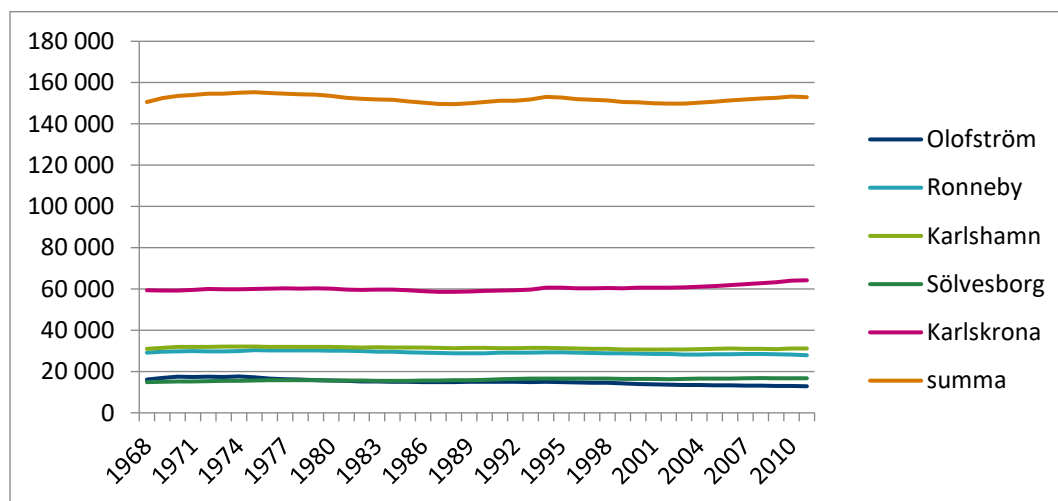
Programmet ska ligga till grund för Region Blekinges hantering av ansökningar om stöd till kommersiell service enligt Förordning 2000:284 om stöd till kommersiell service.

3 Analys

3.1 Geografiska förutsättningar och befolkning

Blekinge är ett litet, tätbefolkat län. Länet har drygt 152 000 invånare med i genomsnitt ca 52 invånare per kvadratkilometer. De flesta bor i tätorter med en tydlig koncentration till områden söder om E22. Länet har fem kommuner; Karlskrona, Ronneby, Karlshamn, Sölvesborg och Olofström. Karlshamn och Ronneby är de mest tätbefolkade kommunerna. Befolkningsutvecklingen i länet är relativt konstant, endast i Karlskrona kan man se en svag ökning under den senaste 20 årsperioden.

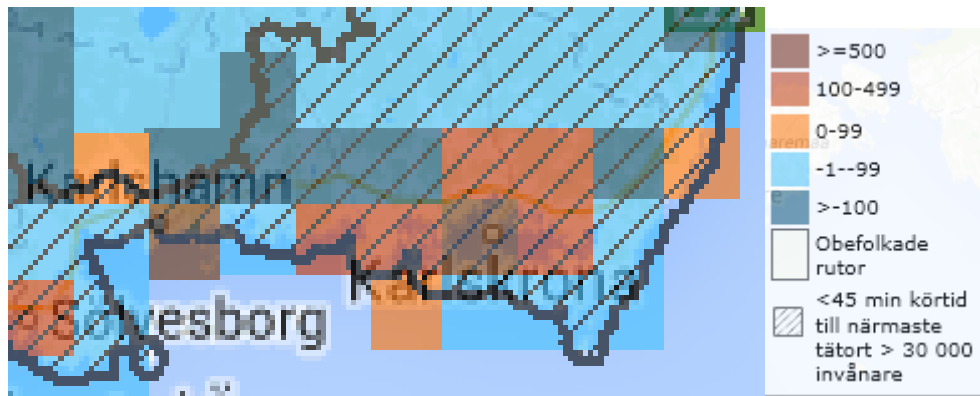
Befolkningsutveckling i länets kommuner;

Källa: SCB

Generellt sett minskar befolkningen på den blekingska landsbygden. På den tätortsnära landsbygden ökar den dock, framförallt i Karlskrona kommun, se nedanstående bild.

Befolkningsstillväxt år 2000-2010, Antal personer per 10x10 km ruta;

Källa: Tillväxtanalys

I länet har vi en demografisk fördelning som liknar den som finns i många andra län runt om i landet, dvs en allt större andel äldre personer. Framförallt ser vi att befolkningen på landsbygden blir allt äldre. En god tillgång till kommersiell och offentlig service på landsbygden är av stor vikt för att möjliggöra för länets åldrande befolkning att bo kvar på sina hemorter och inte tvingas flytta in till tätorten, samtidigt som levande byar med tillgång till service ökar attraktiviteten för nya invånare och företag.

Blekinge har en god livsmiljö. Här finns varierande natur, korta avstånd och en småskalighet som erbjuder både invånare och besökare unika fördelar. Den blekingska landsbygden har förutsättningar för god livskvalitet, attraktivt boende, rekreation och företagande. Tillgången till olika former av service är av stor vikt för en positiv utveckling.

3.2 Näringsliv

Näringslivet har av tradition kännetecknats av större industrier, offentlig förvaltning, försvar och jordbruk. Näringslivets utveckling har genomgått en omfattande strukturomvandling, inte minst genom att IT/Telecom-sektorn har fått en framträdande roll. Många är nu sysselsatta inom tjänstesektorn. Företagstjänster, vård och omsorg samt utbildning är områden som vuxit mycket. Besöksnäringen är en starkt växande näring. År 2012 omsatte den närmare 2 miljarder kronor i Blekinge. En betydande del av utflyktsmålen/ attraktionerna som lockar turister finns på landsbygden. För besöksnäringen är en god tillgång till kommersiell service viktig. Och för handlaren utgör ofta besöksnäringen en stor inkomstkälla. Många gånger kan den ökade försäljningen under turistsäsongen vara helt avgörande för butikens öppethållande under resten av året.

Många av företagen i Blekinge återfinns på landsbygden. För att dessa företag ska kunna utvecklas krävs bra service. Post, betaltjänster och drivmedel är exempel på olika servicetyper som kan vara förutsättningar för ett expansivt företagande i landsbygdsområden. "Utan service inga företag. Utan företag ingen service." Allt hänger ihop.

3.3 Dagligvarubutiker på landsbygden

Tillgången till dagligvarubutiker på landsbygden fortsätter att försämrats. I Blekinge län har sedan 2012 två butiker stängts, butikerna i Hallabro och Hörvik. Detta har också medfört försämringar för annan service, då butikerna i gles- och landsbygd ofta fungerar som ombud för andra serviceslag såsom post, apotek och systembolagsvaror.

Utvecklingen är många gånger en följd av minskande kundunderlag som bl a beror på att befolkningen minskar i gles- och landsbygd eller att hushållens konsumtionsmönster förändrats. Många arbetspendlar till större orter och handlar då också där. Allt fler handlar och utför tjänster på Internet. Många stormarknader med lågprissortiment har etablerats. Dessa utgör ofta en allvarlig konkurrent till de mindre butikerna.

Nedläggningen av dagligvarubutiker i gles- och landsbygd beror vanligen på bristande lönsamhet. På grund av den låga lönsamheten finns det oftast ingen som är beredd att överta butiken, så butiken läggs ner.

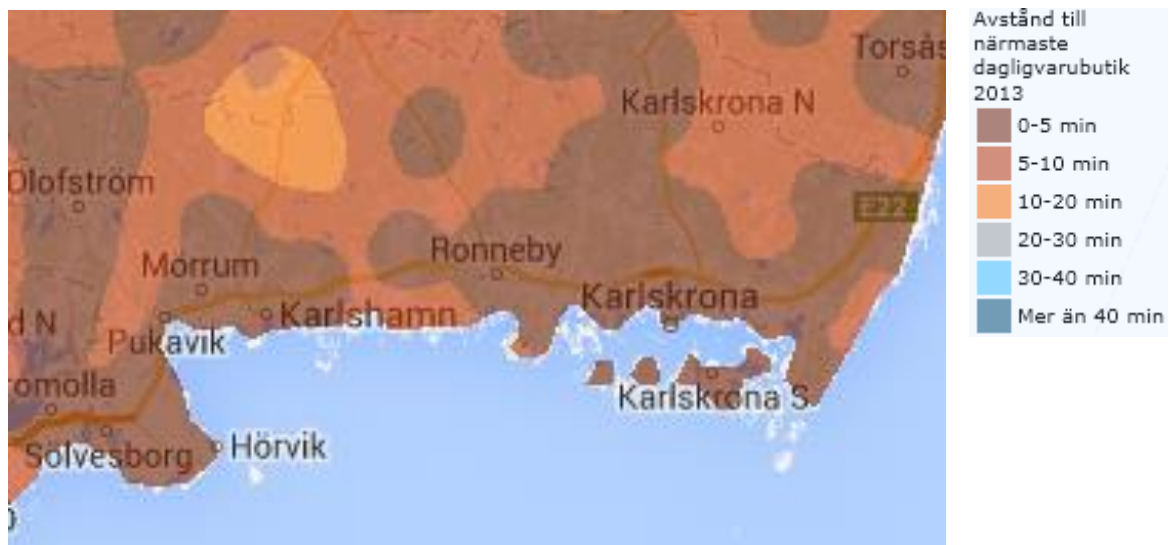
Det finns ett stort intresse både från samhället och från stora delar av befolkningen på landsbygden att butikerna ska leva vidare. För att detta ska vara möjligt är det viktigt att de som bor/verkar på landsbygden själva ställer upp för sina butiker och styr sitt inköpsbeteende så att det hjälper butiken att överleva. Viktigt är också att myndigheter samt statliga och privata företag agerar på ett sätt som ökar butikernas överlevnadsmöjligheter. Handlaren måste också vara lyhörd för konsumenternas önskemål.

3.4 Dagligvaruservice i Blekinge län

Med dagligvarubutiker avses i detta program butiker som ligger i områden där servicen är gles.

I Blekinge län fanns det, år 2014, 22 butiker som definieras som dagligvarubutiker på landsbygden. År 1966 hade vi i Blekinge 170 butiker av denna kategori och 1982 fanns det 72 stycken. I länet finns också några butiker på landsbygden, som inte kan definieras som dagligvarubutiker, men som ändå tillhandahåller ett begränsat sortiment av dagligvaror.

Tillgänglighet i minuter till dagligvarubutik 2013;

Källa: Tillväxtanalys

År 2013 visade statistik för Blekinge att 11 578 personer hade 5 till 10 minuters resa till närmaste dagligvarubutik. 845 personer hade 10 till 20 minuters resa och ingen person hade mer än 20 minuters resa.

3.5 Kommunernas dagligvaruförsörjning med statistik från 2014

3.5.1 Karlskrona kommun

I Karlskrona kommun finns det i dagsläget tolv dagligvarubutiker på landsbygden. Butikerna finns i Holmsjö, Nävragöl, Tving, Fridlevstad, Fågelmara, Kristianopel, Torhamn, Jämjö, Senoren, Sturkö, Aspö och på Hasslö. Samtliga butiker har någon kompletterande service. Vanligast är ombud för Svenska spel och Apoteksombud. Många är också Systembolagsombud. Två av butikerna har bensinförsäljning. En butik säljer cyklar. I en av butikerna tillhandahåller kommunen dator och turistmaterial.

Karlskrona kommun lämnar hemsändningsbidrag till butiker som ombesörjer hemtransport av varor till kund. Bidraget uppgår till 100 kr per hemsändning. Sju av butikerna utför hemsändningar.

Karlskronas varuförsörjningsplan är från år 2000.

3.5.2 Ronneby kommun

I Ronneby kommun finns det fem butiker på landsbygden. Butikerna finns i Backaryd, Eringsboda, Johannishus, Listerby och Bräkne-Hoby. Samtliga butiker har någon form av kompletterande servicefunktion, t ex försäljning av läkemedel och systembolagsvaror. En av butikerna tillhandahåller bensin.

I Ronneby kommun finns också en varubuss. Den besöker orter på landsbygden med långt till närmaste dagligvarubutik.

Ronneby kommun lämnar hemsändningsbidrag med 80 kr per hemsändning. Tre av butikerna utför hemsändningar.

Kommunens varuförsörjningsplan är från 2002.

3.5.3 Karlshamns kommun

I Karlshamns kommun finns det idag två dagligvarubutiker på landsbygden. Butikerna finns i Hällaryd och i Svängsta. Båda butikerna tillhandahåller läkemedel och är ombud för Svenska Spel. Butiken i Svängsta är också ATG-ombud.

Karlshamns kommun beviljar hemsändningsbidrag med 80 kr per hemsändning. Butiken i Hällaryd utför hemsändningar.

Karlshamns kommun tog 2009 fram en varuförsörjningsrapport.

3.5.4 Sölvesborgs kommun

I Sölvesborgs kommun finns det i dagsläget två dagligvarubutiker på landsbygden. Butikerna finns i Hällevik och Mjällby. Dessutom finns det i kommunen servicebutiker i Norje, Pukavik och Ysane.

Butiken i Hällevik är Apoteks- och Systembolagsombud. Butiken är också ombud för Svenska spel (lotter).

Sölvesborgs kommun beviljar hemsändningsbidrag med 90 kr per hemsändning. Butiken i Hällevik utför hemsändningar.

Sölvesborgs kommun har en varuförsörjningsplan från 2002.

3.5.5 Olofströms kommun

I Olofströms kommun finns det en dagligvarubutik på landsbygden som är ensam på orten. Den finns i Kyrkhult.

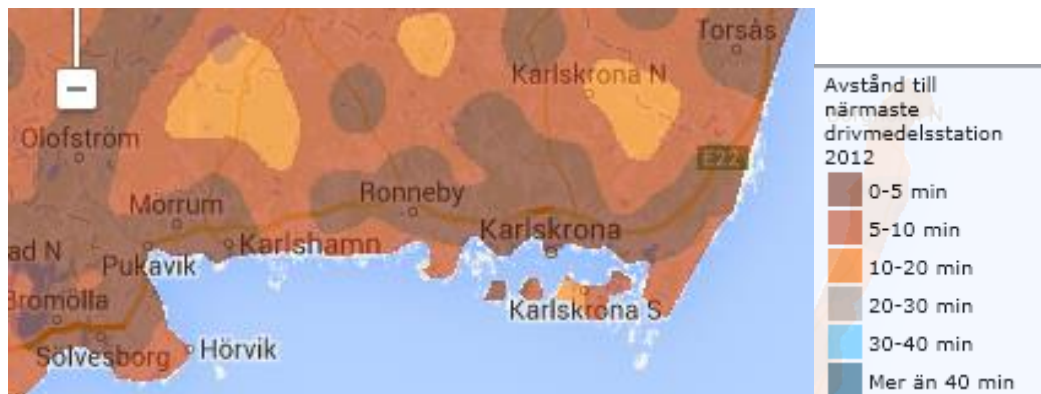
Förutom dagligvaror så säljer butiken djurfoder, kläder och drivmedel. Butiken driver också restaurang och biltvätt. Butiken är Apoteksombud.

Olofström har en nyligen uppdaterad varuförsörjningsplan.

3.6 Drivmedelsstationer på landsbygden

Sedan flera år pågår en strukturomvandling inom drivmedelshandeln där de stora bensinbolagen av kostnadsskäl vill lägga ner mindre, olönsamma bensinstationer. Projektet ”Rädda landsbygden bensinstationer i Blekinge län” genomfördes i den förra programperioden. En inventering av samtliga drivmedelsstationer på den blekingska landsbygden gjordes. I slutrapporten framkom att hotbilden om nedläggningar ansågs vara mycket mindre än befarat i länet.

Tillgänglighet i minuter till drivmedelsstationer 2012;

Källa: Tillväxtanalys

Enligt Tillväxtanalys 2013 har 3 461 personer i Blekinge mellan 10 och 20 minuter till närmaste drivmedelsstation. Längst avstånd har man i norra delarna av Karlskrona och Karlshamns kommuner. Två nya drivmedelsstationer är i etableringsfasen, en i Svängsta och en i Eringsboda. Kommer dessa stationer till stånd, kommer antalet personer som har långt till närmaste drivmedelsstation att minska markant.

3.7 Infrastruktur

Vägnätet i Blekinge är relativt väl utbyggt men är av skiftande karaktär och standard. Kollektivtrafiken är bra utbyggd men utökade linjer, ökad turtäthet och mer samordning skulle främja landsbygdens utveckling. Som komplement till den vanliga kollektivtrafiken finns "Öppen närtrafik". Den fungerar som en förlängning av den vanliga kollektivtrafiken och gör det möjligt att nå till adresser som ligger långt ifrån busshållplatser (se www.blekingetrafiken.se). Trafiken i skärgården sker både med vägfärjor och med passagerarbåtar. Turtätheten är begränsad, framförallt under vinterhalvåret.

Tillgången till snabb och kraftfull datakommunikation är mycket viktigt för en regions, kommuns eller glesbygds överlevnad och tillväxt. Bredbandsutbyggnaden i länet var 2013 lägst i landet, endast 21% av länets hushåll har tillgång till bredband via fiber enligt PTS bredbandskartläggning. Det finns en variation inom länet, där Olofström ligger lägst där endast 11% av befolkningen har tillgång till bredband till Karlskrona kommun där 26% av invånarna kan koppla upp sig via fiber. På landsbygden är situationen långt ifrån tillfredsställande, endast 2,13% av de boende kan få tillgång till bredband via fiber. Samtliga telestationer är dock utbyggda för ADSL teknik, vilket innebär att 100% av boende i länet kan få en uppkoppling motsvarande en hastighet på minst 3 Mbit/s och 99,97% av befolkningen kan få en hastighet på 10 Mbit/s.

Även mobiltelefonin har bristande täckning i delar av länet, vilket innebär problem, bland annat för företag på landsbygden som önskar använda olika typer av betaltjänster (kortterminaler) i sin verksamhet. Täckningen varierar mellan operatörerna, men områden i skogsbygden och ute i kustbandet har ofta otillräcklig täckning.

3.8 Grundläggande betaltjänster

Grundläggande betaltjänster är tjänster som används för att betala med, att ta ut kontanter och att sätta in dagskassar på bankkonto.

Länsstyrelsen har under de senaste åren haft uppdraget att bevaka tillgången på grundläggande betaltjänster. Sedan 2013 ska Länsstyrelsen också arbeta för att regionala insatser genomförs vid behov. Under 2014 kommer sådant arbete att bedrivas med finansiering från Post- och telestyrelsen.

Bakgrunden är det politiska målet att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser. Det är i första hand marknaden som ska tillhandahålla de grundläggande betaltjänsterna. I områden där marknaden inte tillgodoser samhällets behov finns det möjlighet för staten att gå in med stödjande insatser eller ekonomiska bidrag.

Utvecklingen i länet kommer att följa övriga landet vad gäller ökat kortanvändande och ökad betaltjänsthantering via dator och mobil. Kontanthantering kommer att minska och fler bank-kontor kommer att bli kontantlösa. För de flesta invånarna tycks betaltjänsterna kunna hanteras på ett acceptabelt sätt. För många människor har nya tekniska lösningar inneburit att betaltjänsterna kan hanteras på ett mer effektivt och tillgängligt vis. Det finns dock fortfarande många personer som upplever att problem finns. Det handlar här ofta om den snabba teknikutvecklingen som för många är svår att ta till sig. Alla kan eller vill inte hantera betalningar via internet eller via betalkort. Många människor vill fortfarande använda kontanter och erhålla dessa på ett tillgängligt och säkert sätt, inte kommunicera med en automat vid uttag eller insättning av pengar. Flertalet personer som upplever problem med betaltjänster verkar dock ändå funnit lösningar på dessa, på ett mer eller mindre tillfredsställande sätt.

Länsstyrelsen i Blekinge län kommer att fortsätta sitt samarbete med Länsstyrelserna i Kalmar, Södermanland och på Gotland inom området betaltjänster. Länen har gemensamt sökt och beviljats projektmedel från Post- och telestyrelsen. Det övergripande målet med projektet är att förbättra tillgången till grundläggande betaltjänster. Inom projektet ska en djupare inventering göras. Vid behov ska också förslag på konkreta åtgärder tas fram.

Fokus i det regionala serviceprogrammet ligger på dagligvaruservice och drivmedel men också på samverkanslösningar mellan kommersiell och offentlig service. Grundläggande betaltjänster är ett viktigt område där förutsättning för samverkan finns.

4 Den regionala processen

Länsstyrelsen har varit ansvarig för att ta fram programmet i Blekinge. Länsstyrelsen har sammankallat ett partnerskap inför framtagandet av programmet. Partnerskapet utgår ifrån ”Regionalt samråd för kommersiell service” som är ett nätverk för kommersiell service med representanter för länets kommuner och länsstyrelsen. Nätverket är ett resultat av den förra programperioden. Till partnerskapet har Region Blekinge, Länsbygderådet och relevanta sakområden på länsstyrelsen, såsom Landsbygdsprogrammet och betaltjänster bjudits in. Partnerskapet har samlats tre gånger under programskrivningsperioden. Region Blekinge som från och med januari 2019 har övertagit ansvaret för regionalt servicearbete kommer att arbeta vidare med det upparbetade partnerskap som har etablerats.

Partnerskapet kommer regelbundet att träffas under programmets genomförande. Vid dessa möten ska status i programmet redovisas, synpunkter tas in och relevanta frågor rörande kommersiell service diskuteras. Ny handlingsplan med konkreta åtgärder kommer årligen att tas fram.

Programmet lämnades till Näringsdepartementet i mars 2014 för att sedan påbörja genomförandet 1 april 2014 till 31 december 2018, under 2018 förlängdes genomförandeperioden till 31 dec 2020.

5 Koppling till övriga program för regional tillväxt

Det regionala serviceprogrammet ska samordnas med övriga program för regional tillväxt, t ex Blekingestrategin 2014 – 2020 och Landsbygdsprogrammet.

Målet med Blekingestrategin är ”Attraktiva Blekinge där fler vill bo, arbeta och komma på besök”. Service i alla dess former är en förutsättning för att länet ska lyckas med detta. Vidare skriver Region Blekinge i strategin att den ska samordna befintliga aktörers verksamheter för Blekinges långsiktiga utveckling och att en ökad och fördjupad samverkan mellan bl a Blekinges myndigheter, näringsliv och landsbygdsaktörer krävs. Programmet kopplar till Landsbygdsprogrammet genom flera åtgärder. I åtgärd 7:3, stöd till bredband ges i Blekinges handlingsplan extra poäng till projekt som ansluter någon kommersiell servicepunkt alternativt plats för offentlig service. I ett samhälle där allt fler utnyttjar betaltjänster är det viktigt med en snabb och säker uppkoppling året runt. Detta är inte minst viktigt sommartid då turister besöker landsbygden och bidrar med ett viktigt tillskott till handlarens årsomsättning. Med en säker uppkoppling blir det lättare för handlaren att fungera som servicepunkt för internetjänster, vilket är positivt både för de boende och besökande. Även inom andra åtgärder inom Landsbygdsprogrammet finns koppling till det regionala serviceprogrammet. Åtgärdskod 7:4, stöd till investeringar till grundläggande tjänster berör detta område. Exakt hur denna åtgärd kommer att utformas är i dagsläget oklart.

6 Partnerskap

Region Blekinge driver partnerskapet för Regionalt serviceprogram, som består av representanter från länets kommuner, Länsstyrelsen, Länsbygderådet och Landsbygdsprogrammet. Kommunens representanter i partnerskapet är personer med tjänst som landsbygdsutvecklare eller motsvarande. Dessa är organisatoriskt placerade på näringslivskontoren, vilket ger en bra länk till övriga personer som arbetar med näringslivsfrågor i kommunerna.

Det regionala serviceprogrammet ska förankras i partnerskapet. Det regionala partnerskapet har en viktig roll att bidra med kunskap samt att sprida information om programmet i sina respektive organisationer.

Under programperioden kommer regelbundna möten hållas där aktuella frågor om kommersiell service tas upp. Uppföljning av de prioriterade områdena kommer också att göras vid dessa möten.

7 Kommunalt deltagande

Det finns ett väl upparbetat samarbetsforum där Blekinges fem kommuner är engagerade. Samtliga kommuner har representanter i Regionalt samråd för kommersiell service, ett nätverk som bildades i den förra programperioden. Samtliga kommuner har aktivt deltagit i gruppen. Regionalt samråd är grunden till Blekinges partnerskap.

Kommunerna har en stor och viktig roll i arbetet med det Regionala serviceprogrammet. Kommunerna ansvarar för områden som bebyggelseplanering, kommunikationer, näringslivsutveckling, skolor, äldreomsorg, fritidsverksamhet, varuförsörjning m m., verksamheter som alla är viktiga pusselbitar för att utveckla landsbygden. Kommunernas aktiva medverkan är därför nödvändig i arbetet med det regionala serviceprogrammet för länet.

8 Hållbar utveckling

Insatser inom den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till att både nuvarande och kommande generationer kan erbjudas sunda ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden. Hållbarhetsperspektivet ska genomsyra arbetet med det regionala serviceprogrammet. Jämställdhet mellan kvinnor och män, integration och mångfald samt miljö ska särskilt beaktas.

Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter kring service ska gälla för alla, oavsett kön, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning eller ålder. För att göra det möjligt för alla som vill bo på landsbygden att kunna göra det, krävs tillgång till service. Det handlar om tillgång till dagligvaror, drivmedel, skolor, kommunikationer, medborgarinformation m m. Och det handlar om service som är tillgänglighetsanpassad. För nya svenskar, äldre personer och personer med olika funktionshinder krävs förutom närhet till service också många gånger personlig service för att kunna nyttja servicen.

Alla projekt och insatser som genomförs inom programmet ska genomsyras av hållbarhetsperspektivet. Likt bedömningen av projektets/insatsens påverkan på jämställdhet ska också påverkan på integration och mångfald beaktas. All statistik som redovisas i programmet ska vara könsuppdelad och indelad i invandrarbakgrund/inte invandrarbakgrund.

I programmet kommer dagligvarubutikerna på landsbygden att energikartläggas. I kombination med riktad rådgivning och bidrag till investeringar för energieffektiviseringar bidrar programmet till bättre miljö. Energieffektiviseringen kan samtidigt medföra att butiken kan bli mer lönsam och på så vis ges bättre förutsättningar att drivas vidare på orten.

Avståndet till service är också avgörande för miljön. När servicen blir mer tillgänglig för boende och företag på landsbygden minskar behovet av inköpsresor och transporter, vilket gör att miljön inte belastas lika hårt. I analysen av länet konstateras att tillgängligheten till service är relativt god. Genom att i programmet arbeta för att bevara denna service, och gärna utöka den, skapas förutsättningar för en hållbar ekologisk utveckling.

9 Övergripande mål

Det övergripande målet för programmet är att skapa förutsättningar för människor och företag att bo och verka var de vill i länet och där erbjudas en god servicenivå utifrån realistiska förutsättningar och inom rimliga avstånd. Av analysen för Blekinge län framgår att tillgängligheten till service är relativt god i länet. Målet är att länets relativt goda tillgång till service av olika slag ska bevaras, och gärna förbättras. Målet är också att utveckla service på landsbygden som en tillväxtskapande faktor. Programmet ska bidra till en långsiktig helhetssyn på arbetet med att främja en grundläggande servicestruktur.

10 Prioriterade områden

Genom satsningar på prioriterade områden i fyra utpekade insatsområden ska det övergripande målet uppfyllas. Parterna som har deltagit i framtagandet av programmet ska tillsammans genomföra det regionala serviceprogrammet och bidra till att målen uppfylls inom ramen för sina respektive verksamheter.

10.1 Attraktiva dagligvarubutiker/drivmedelsstationer

För att kunna upprätthålla en försörjning av dagligvaror och drivmedel i gles- och landsbygder krävs ändamålsenliga och fräscha lokaler, maskiner och inventarier. För att uppnå detta kan många gånger kostsamma investeringar krävas. För att underlätta investeringarna kan Region Blekinge och Länsstyrelsen bevilja investeringsstöd. Stöd kan beviljas till ny- eller ombyggnad eller större reparationer av lokal samt för inredning och utrustning.

Lönsamheten är central för en dagligvarubutiks/drivmedelsstations fortlevnad och många butiker/stationer lider av pressad lönsamhet. Investeringar som bidrar till en förbättrad lönsamhet är högt prioriterade i Blekinge, eftersom detta säkerställer företagens livskraft på sikt. Dagligvarubutiker och drivmedelsstationer i de områden där servicen är gles, har möjlighet att söka stöd till kommersiell service, under förutsättning att det är enda butiken på orten och att den har en omsättning på högst 20 miljoner kronor om året.

Mål: Lönsamma, ändamålsenliga och fräscha dagligvarubutiker och drivmedelsstationer.

10.2 Kompetensutveckling

Kompetensutveckling av handlare och personal är viktigt för att kunna driva butiker effektivt och att göra butikerna attraktiva. Det kan vara utbildningar i ekonomi, frukt och grönt, värdskap m m.

Mål: Handlare med aktuell kunskap i att driva attraktiva butiker/drivmedelsstationer.

10.3 Samordnade servicelösningar

Samordnade servicelösningar är till gagn både för bygden och för butikens attraktionskraft. Postservice, försäljning av läkemedel, Svenska Spel och ATG är exempel på tjänster som efterfrågas och som ökar attraktionskraften. Möjligheterna att erbjuda även andra servicefunktioner exempelvis turistservice,

kommunal service och annan offentlig service bör eftersträvas. Varje ny servicefunktion som kan knytas till butiken och bidrar till ökad försäljning ökar förutsättningarna för butikens överlevnad.

Mål: Butiker som tillhandahåller ett brett utbud av service.

10.4 Kommunalt engagemang

Kommunerna har en stor och viktig roll i arbetet med att utveckla landsbygden. Kopplingarna mellan kommunal och kommersiell service är många och tydliga. Skola, dagligvarubutik och drivmedelsstation är servicefunktioner som betyder mycket för en orsts attraktivitet och för möjligheten att bo och/eller bedriva näringsverksamhet på orten.

Ett sätt för kommunerna att stödja servicen på landsbygden är att göra lokala upphandlingar i landsbygdsbutikerna.

Mål: Väl fungerande och lönsamma butiker/drivmedelsstationer på landsbygden.

11 Finansiering

Investeringar inom kommersiell service finansieras i första hand genom landsbygdsprogrammet. Från och med januari 2019 kan även Region Blekinge genom regionala tillväxtmedel finansiera både investeringar och projekt rörande service i områden där servicen är gles.

Enligt Förordning (2000:284) om stöd till kommersiell service kan stöd lämnas för att kunna upprätthålla en försörjning med dagligvaror och drivmedel i glesbygd och landsbygd som är tillfredsställande med hänsyn till geografiska och befolkningsmässiga förhållanden. Stödet kan lämnas i form av investeringsbidrag, investeringslån, servicebidrag och hemsändningsbidrag.

Kommunerna har en stor och viktig roll när det gäller service på landsbygden. Det handlar om skolor, äldreboende, kommunikationer, näringslivsutveckling m m. I översiktsplaner och detaljplaner kan kommunerna ta sitt ansvar när det gäller servicefrågor. Kommunerna kan inte direkt finansiera enskilda företag, men kan genom projekt o dyl bidra till dagligvarubutikernas/drivmedelsstationernas utveckling. Kommunerna kan också verka för att upphandlingar genomförs så att landsbygdsbutikerna inte utestängs. Kommunala inköp kan vara avgörande för en butiks överlevnad.

Nationella program inom Tillväxtverket kan också vara en möjlighet att finansiera aktiviteter under programmets genomförande.

Kommande strukturfondsprogram kan också bli en finansieringskälla.

12 Uppföljning och utvärdering

Det regionala serviceprogrammet kommer att följas upp och utvärderas löpande under programperioden. Detta för att säkerställa en lärandeprocess och för att ge flexibilitet i insatserna. Årligen kommer utfall i relation till uppställda mål för de insatser/aktiviteter som har tagits fram att sammanställas. Utifrån detta material kan sedan nödvändiga och verkningsfulla insatser/justeringar göras i handlingsplanen inför kommande år.

Som ett led i uppföljningen kommer programmets partnerskap att träffas två gånger per år under programperioden.

Tillväxtverket kommer en gång per år att göra nationella sammanställningar. Delredovisningar ska lämnas till Tillväxtverket den 31 januari 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 samt 2020. Slutredovisning som avser hela perioden 2014–2020 ska lämnas till Tillväxtverket senast 31 januari 2021.